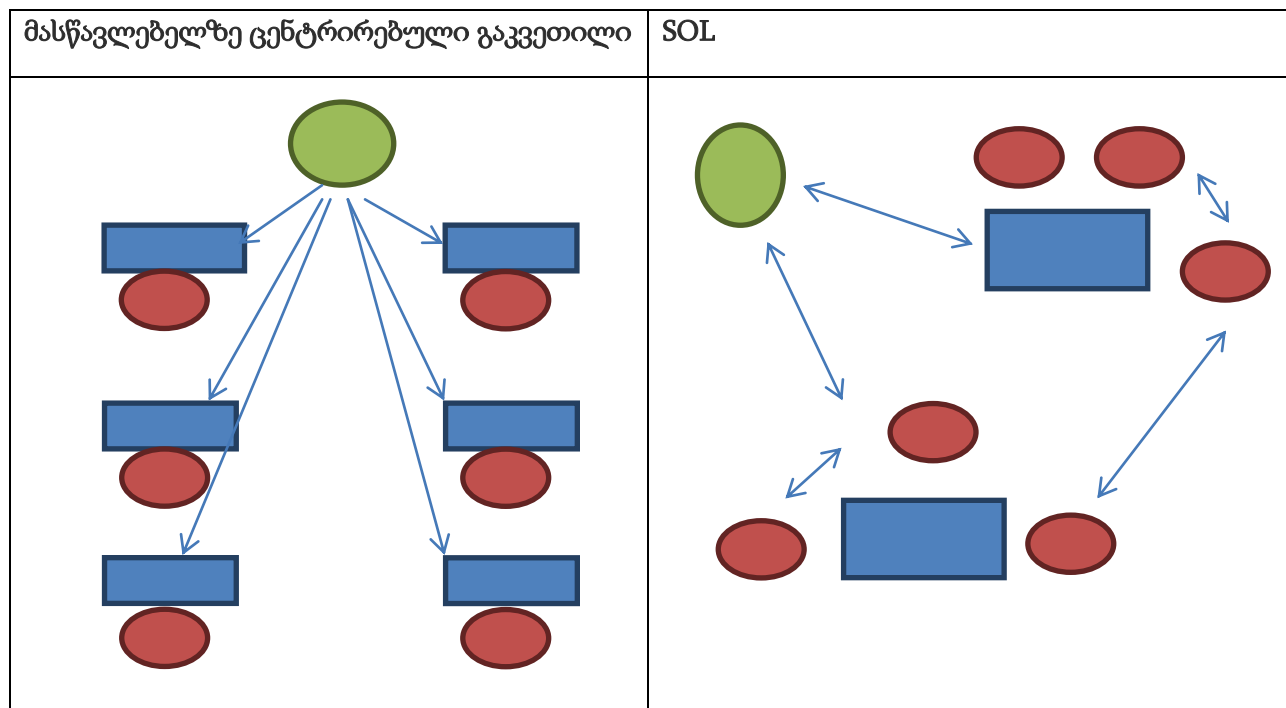


თამთა კობახიძე

SOL - თვითორგანიზებადი სწავლა (ნაწილი მეორე)

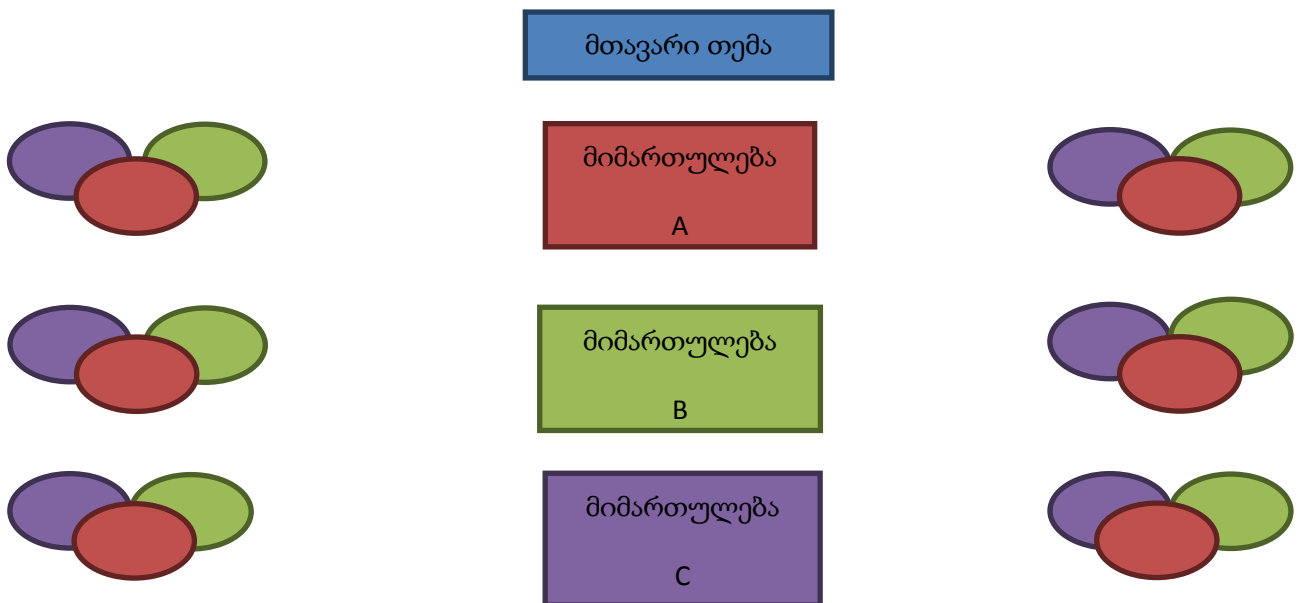
სტატიის პირველ ნაწილში შემოგთავაზეთ ზოგადი ინფორმაცია Weingarten-ის (ვაინგარტენი) პედაგოგიური სკოლის მიერ შემუშავებული თეორიის შესახებ, რომელიც სწავლისადმი სისტემურ მიდგომას ეხებოდა. იქვე აღვნიშნეთ, რომ ამ მიდგომის გამოყენება შესაძლებელია როგორც 45-წუთიან გაკვეთილზე, ასევე რამდენიმეკვირიანი პროექტების დროსაც. როგორ განვახორციელოთ იგი პრაქტიკაში? როგორ შევქმნათ ისეთი სასწავლო გარემო, სადაც მოსწავლეები თავად შეძლებენ საკუთარი სწავლის ორგანიზებას? ამისათვის აუცილებელია დაცული იყოს შემდეგი წინაპირობები:

1. დავალების (პროექტის) უმეტესი ნაწილი უნდა ითვალისწინებდეს ჯგუფურ მუშაობას.
2. მოსწავლეები უნდა ფლობდნენ ჯგუფური მუშაობის საბაზისო უნარ-ჩვევებს.
3. პროცესში მასწავლებელი უნდა იყოს სამუშაოს წარმმართველი (ფასილიტატორი) და არა დომინანტი.
4. დაცული უნდა იყოს სამი ეტაპი.
5. უნდა მოხდეს შედეგების წარმოდგენა.



მიდგომის საფუძველია სამი მეთოდი: 1) **Gruppenpuzzle** („ჯგუფური თავსატეხი“); 2) „სენდვიჩის პრინციპი“; 3) **Advance Organizer** (შედეგების რუკა). ამ თანმიმდევრობით მიიღწევა საბოლოო შედეგი და იქმნება გარემო, რომელშიც მოსწავლეები თავად აგებენ ცოდნას, გეგმავენ და ორგანიზებას უწევენ სასწავლო პროცესს.

პირველ და მნიშვნელოვან ნაბიჯს აღნიშნული მიდგომის განხორციელებისათვის **Gruppenpuzzle** („ჯგუფური თავსატეხი“) წარმოადგენს. ჯგუფური სამუშაოს ეფექტიანად ორგანიზებისათვის „ჯგუფური თავსატეხი“ ერთ-ერთი საუკეთესო საშუალებაა. მისი მუშაობის მთავარი პრინციპი ცოდნის დამუშავებისას ჯგუფებს შორის ინფორმაციის გაცვლაში მდგომარეობს. თავდაპირველად მოსწავლეები არჩევენ თემას, რომლის ირგვლივაც სურთ პროექტის (ან დავალების) მომზადება. შემდეგ მასწავლებელი საკითხს ყოფს სხვა უფრო წვრილ თემებად. (მაგ. ხელოვნების მიმართულებით თემის სათაური შესაძლებელია იყოს „რენესანსი“ და დაიყოს შემდეგ მიმართულებებად: რენესანსი ხელოვნებაში, მხატვრობასა და ლიტერატურაში.) მოსწავლეები ირჩევენ მათთვის საინტერესო მიმართულებებს. ისინი აყალიბებენ ჯგუფებს, სადაც ხდება საბოლოო პროექტების მომზადება, თუმცა აუცილებელია დაცული იყოს შემდეგი პირობა: მიმართულების არჩევის შემდეგ, საერთო ინტერესების მქონე მოსწავლეები ერთად არ ჯგუფდებიან. აუცილებელია ყველა ჯგუფში იყოს სხვადასხვა ინტერესის მოსწავლე, რათა შეიქმნას შესაბამისი გარემო განსხვავებული მოსაზრებების გაცვლისა და საკითხის სხვადასხვა კუთხით დანახვისათვის. ჯგუფური სამუშაოს ამგვარი ორგანიზება შესაძლებელია წარმოვიდგინოთ შემდეგნაირად:



ჯგუფების ჩამოყალიბების შემდეგ მათ ენიჭებათ „მთავარის“ და „ექსპერტების“ სტატუსები. „მთავარი“ ჯგუფები მუშაობენ დავალებაზე, ხოლო „ექსპერტები“ ახდენენ დამუშავებული თემის შეფასებას და ანალიზს. „მთავარ“ ჯგუფში თითოეული მოსწავლე საკუთარი ინტერესის შესაბამისად ამუშავებს თემას, რომელიც შემდეგ გადაეცემა „ექსპერტებს“. ისინი დავალებას წინასწარ შემუშავებული კრიტერიუმების მიხედვით აფასებენ და თანატოლებს აძლევენ უკუკავშირს. „ექსპერტების“ შედეგები წარმოდგენილი იქნება ინფორმაციულად, რომელსაც „მთავარი“ ჯგუფები სახელმძღვანელოდ გამოიყენებენ. საბოლოოდ, შესრულებული დავალება კვლავ „ექსპერტებთან“ მიდის.

უკუკავშირის შემდეგ, ჯგუფებში დავალება **სენდვიჩის პრინციპის** მიხედვით მუშავდება. სენდვიჩის პრინციპის არსი მდგომარეობს კოლექტიური და ინდივიდუალური მუშაობის ფაზების სისტემატურ ცვლაში. მაგალითად, „მთავარ“ ჯგუფში დავალებაზე ინდივიდუალური მუშაობის შემდეგ, ხდება მათი ჯგუფებად გაერთიანება. სენდვიჩის პრინციპი განსხვავებული სასწავლო მეთოდების საღი კომბინაციისათვის განსაზღვრული სწავლების ფსიქოლოგიურად დამტკიცებულ, ორგანიზებულ სტრუქტურას წარმოადგენს. მასწავლებელი იყენებს სხვადასხვა სტრატეგიას, როგორ იმუშაონ მოსწავლეებმა ჯგუფში და რა სახით წარმოადგინონ დავალება. მან შესაძლებელია მიმართოს შემდეგ მეთოდებს: პარტნიორული ინტერვიუ, პრო და კონტრა (არგუმენტირებული მსჯელობისას), როლური თამაში, კონტროლირებადი დიალოგი, რეფერატი, პრეზენტაციები და ა.შ.

დასკვნით ეტაპზე ხდება შედეგების წარმოდგენა. ამაში გვხვდება **Advance Organizer** (შედეგების რუკა). ის თვითორგანიზებადი სწავლის პროცესის მოსამზადებელ, ორგანიზაციულ დამხმარეს წარმოადგენს. ადამიანის ტვინი საკუთარ ცოდნას ორგანიზებას უკეთებს სქემებისა და მოდელების მეშვეობით. ისინი წარმოადგენენ ერთგვარ კოგნიტურ რუკებს, რომელთაც შეუძლიათ, უკვე გამოყენებული სქემისა და სტრუქტურის მეშვეობით, ახალი ინფორმაციის მიღება და მისით ძველის ჩანაცვლება. მოსწავლეებმა ახალი სასწავლო მასალის ათვისება რომ კარგად შეძლონ, მნიშვნელოვანია გეგმის ფორმულირება სწავლების პროცესის დასაწყისში და მიზნის მისაღწევი შესაბამისი გზების შერჩევა. „შედეგების რუკაც“ თავის მხრივ ვიზუალიზაციის მატერიალური ფორმაა, რომელიც სურათების, სათაურებისა და სხვადასხვა ფორმის მეშვეობითაა წარმოდგენილი. ახალ სასწავლო მასალაზე ინდივიდუალურად მუშაობისას, თემის გასააზრებლად მოსწავლეები გადახედავენ შედეგების რუკას. ის ინფორმაციის დახარისხებასა და ახალი თემის მნიშვნელოვანი დეტალების დამახსოვრებას უწყობს ხელს. რუკა იწარმოება არა მხოლოდ დასკვნით ეტაპზე, არამედ პროცესის უშუალო მიმდინარეობისასაც. „შედეგების რუკა“ მოსწავლეს უმარტივებს ახალ და განვლილ სასწავლო მასალასა და სასწავლო აქტივობებს შორის კავშირის აღქმას. მას

არ აქვს სტანდარტული ფორმა და შეიძლება შედგეს სურათების, გრაფიკების, სათაურების, მოკლე ტექსტებისა და პრეზენტაციების მეშვეობით.

„შედეგების რუკის“ წარმოების მიზნებია:

1. გავლილი თემების გახსენება და ახალ სფეროებს შორის „ქსელის გაბმა“;
2. მოსწავლეთა ყურადღების ფოკუსირება თემის მთავარ აქცენტებზე;
3. ახალი მასალის უკეთ გააზრება;
4. გაუგებარი ტერმინების განმარტება;
5. პროექტის (დავალების) გრძელვადიანი მიზნების მხარდაჭერა;
6. ტრანსფერის უნარის განვითარება;
7. შედეგების წარმოდგენა.

საინტერესოა როგორ ხდება ამგვარი მიდგომით მუშაობის პროცესში შეფასება, მოსწავლეების მოტივირება, როგორია გაკვეთილის მიმდინარეობის დინამიკა, პასუხებს ამ კითხვებზე სტატიის დასკვნით ნაწილში შემოგთავაზებთ, შესაბამის შეფასების ცხრილებთან ერთად.